

Тревожной тенденцией является концентрация капиталов отечественных банков в одних руках. Так, сейчас первая тройка наших банков владеет более 60 % всех активов. Именно наращивание капитала банка является эффективным буфером в кризисных явлениях.

Для повышения эффективности развития украинских банков следует подчеркнуть целесообразность ликвидации монобанковских структур, расширение кредитных рынков и проведения политики диверсификации финансово-кредитной деятельности. Особое внимание должно уделяться реструктуризации многих банковских учреждений в целях слияния слабых банков, с одной стороны, и поддержки эффективных и устойчивых банков в выходе на международный уровень, с другой. Важную роль должно сыграть расширение лицензирования, что учитывало бы уставные капиталы кредитных институтов и их материально-техническое состояние в целом. Целесообразным также является возможность самостоятельного определения банками форм и степени участия в хозяйственной деятельности. Наконец, необходимо выделить одну из важнейших задач – поддержание устойчивости и надежности банковской деятельности при одновременном обеспечении необходимого уровня доходности банковских операций.

Научн. рук. Бережная Н. И.

Литература: 1. Основные показатели деятельности банков Украины на 1 ноября 2011 года // Вісник НБУ. – 2011. – № 12. – Ст. 65. 2. Основные показатели деятельности банков Украины на 1 августа 2013 года // Вісник НБУ. – 2011. – № 9. – Ст. 45. 3. О банках и банковской деятельности : Закон Украины от 1992 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://pravoved.in.ua/section-law/144-zuobibd.html>.

Ткалич Б. О.

УДК 336.717.111(477)

Студент 1 курсу

факультету менеджменту та маркетингу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

СТАН ТА РОЗВИТОК БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ

Анотація. Доведено, що в сучасному розвитку України важливе місце займає банківська система. Визначено, що існуючі проблеми в розвитку банківської системи можна вирішити лише за рахунок таких певних заходів, як удосконалення законодавчої бази, підвищення якості менеджменту тощо.

Аннотация. Доказано, что в современном развитии Украины важное место занимает банковская система. Определенно, что существующие проблемы в развитии банковской системы можно решить с помощью таких мероприятий, как усовершенствование законодательной базы, повышение качества менеджмента и т. д.

Annotation. The banking system is proved to occupy an important place in the modern development of Ukraine. The problems in the banking system development were proposed to be solved by improving the legal basis, increasing the quality of management and so on.

Ключові слова: банк, банківський капітал, облікова ставка, ставки за кредитами та депозитами.

Метою статті є дослідження та аналіз стану та розвитку банківської системи України, розробка певних шляхів вирішення існуючих проблем цієї сфери.

Банківській системі належить провідне місце у загальному механізмі організації й регулюванні господарського життя суспільства. Від стану та ефективності її функціонування залежить успіх соціально-економічних перетворень у країні загалом. Розвиток банківської системи як головного складника фінансового сектору призначений прискорити трансформацію суспільства і розвиток бізнесу, оскільки значний вплив банків на українське середовище є очевидним. Розвинута банківська система є необхідною умовою нормального функціонування економіки.

Дослідженням та вивченням банківської системи займалися такі вітчизняні науковці, як: Панащенко Г. В., Брегеда О. А., Гриценко Л. Л., Криклій А. С. та ін.

Банк – це кредитно-фінансова установа, яка здійснює грошові розрахунки, акумулює грошові кошти та інші цінності, надає кредити та здійснює послуги за фінансовими операціями. Банківська система у своїй більшості є дворівневою: комерційні банки (обслуговування фізичних та юридичних

© Ткалич Б. О., 2014

осіб з метою одержання прибутку) та центральні (емісійна та грошово-кредитна політика в державі, міжбанківські розрахунки, координація діяльності банківської системи в цілому). У свою чергу, комерційні банки ще поділяються на: державні, акціонерні, кооперативні (за формою власності); роздрібні, оптові (за масштабними операціями); міжнародні, регіональні, банки, що діють у національному масштабі (за територіальним охопленням); спеціалізовані, універсальні (за колом виконуваних операцій). Однією з основних і найдавніших функцій банку є перетворення тимчасово вільних коштів у капітал.

Динаміка банківського сектору України у період з 2008 по 2013 роки наведена в табл. 1.

Таблиця 1

Динаміка стану банківського сектору України у період з 2008 по 2013 роки [1]

№	Назва показника	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.
1	Кількість банків за Реєстром	198	198	197	194	198	176
2	Кількість банків, що знаходяться у стадії ліквідації	19	13	14	18	21	22
3	З іноземним капіталом	47	53	51	55	53	53
4	Зі 100 % іноземним капіталом	17	17	18	20	22	22
5	Активи банків	599 396	926 086	880 302	942 088	1 054 280	1 127 192
6	Капітал	69 578	119 263	115 175	137 725	155 487	169 320
7	Рентабельність капіталу, %	12,67	8,51	-32,52	-10,19	-5,27	3,03
8	Сума кредитів	485 368	792 244	747 348	755 030	825 320	815 327

У період з 2008 року по 2013 рік спостерігається зниження кількості банків, але переважно зростає кількість банків з іноземним капіталом, у тому числі зі стовідсотковим іноземним капіталом. Активи банків, так само, як і капітали банків, протягом зазначеного періоду зросли, до того ж у декілька разів. Щодо рентабельності капіталу, то спочатку спостерігався значний спад, особливо 2010 року, але потім почалося покращення ситуації. Сума кредитів, які надавалися, кожного року невпинно зростала.

За величиною капіталу найбільшим банком є "ПриватБанк". Сума його капіталу складає 23 477,3682 млн грн. Далі за списком іде "Ощадбанк" (19 371,4057 млн грн), а також "Райффайзен Банк Аваль" (9 043,6727 млн грн), "Укрсоцбанк" UniCredit Bank ТМ (7 844,7472 млн грн) та "Промінвестбанк" (6 064,4161 млн грн) [1].

Популярними послугами, які забезпечує кожний банк, є надання кредитів та обслуговування депозитів. Далі наведена табл. 2, яка містить дані періоду з 2002 по жовтень 2013 років щодо величини облікової ставки НБУ, процентних ставок за кредитами та депозитами у національній та іноземній валютах.

Таблиця 2

Динаміка облікової ставки, ставки за кредитами та депозитами в Україні [2]

Роки	Облікова ставка, %	% по кредиту		% по депозиту	
		національна валюта	іноземна валюта	національна валюта	іноземна валюта
2002	8,0	24,8	11,9	6,9	6,0
2003	7,0	17,9	11,9	7,8	6,9
2004	7,5	17,3	12,6	6,5	5,7
2005	9,5	16,1	11,4	7,4	6,7
2006	8,5	15,9	11,9	7,7	6,8
2007	8,0	13,8	11,1	8,3	5,6
2008	12,0	17,1	11,0	9,5	8,2
2009	10,25	17,7	9,9	10,5	8,7
2010	10,0	12,9	8,9	7,4	6,2
2011	7,75	15,3	8,3	9,8	6,5
2012	7,5	15,6	8,2	15,5	3,4
2013 (жовтень)	7,5	13,0	7,4	9,8	5,8

Протягом років облікова ставка залишалася майже незмінною, окрім періоду з 2008 по 2010 роки, коли сталося значне її підвищення. Одним із головних показників, який характеризує ситуацію, що склалася, є базова облікова ставка (ціна за рефінансування комерційних банків). Облікова ставка

НБУ за станом на 01.10.2013 р. становить 7,5 %, а у провідних країнах світу відсоток коливається з 0,1 до 2,5 %. Процентні ставки за кредитами, як у національній, так і в іноземній валюті протягом наведеного в табл. 2 періоду, знизилися. Процентні ж ставки за депозитами протягом 2002 – 2013 років постійно змінювали своє значення – то підвищувались, то зменшувались.

Комерційні банки для забезпечення своєї комерційної та господарської діяльності повинні мати певні грошові кошти, тобто банківський капітал. Банківський капітал – це грошовий капітал, залучений банком із різних джерел, який використовується для проведення банківських операцій, що утворює фінансові ресурси банку. Власний капітал банку (дорівнює сумі акціонерного та резервного капіталу) є частиною банківського капіталу, що була вкладена власниками (акціонерами) банку.

Банківський капітал України неоднорідний. Певну частину банківського капіталу складає залучений іноземний капітал. Вхідження іноземного капіталу в українську банківську систему почалося приблизно у 2000 році. Зростання частки іноземного капіталу в банківському секторі України і скасування низки обмежень щодо доступу іноземного капіталу до банківського сектору. Згідно з даними НБУ за станом на 01.01.2001 року в Україні функціонувало 22 банки з іноземним капіталом, у тому числі зі стовідсотковим іноземним капіталом – 7. Частка іноземного капіталу у статутному капіталі банків України постійно зростає і станом на 01.01.2013 р. становить 39,5 %, що на 11,9 % більше ніж за 2007 рік. Відповідно до офіційних даних НБУ щодо власників істотної участі у банках України, станом на 01.04.2012 р. найбільш впливовими учасниками є Російська Федерація (9,12 %), Кіпр (6,35 %), Австрія (4,96 %) тощо [1].

Присутність іноземного банківського капіталу є проблемою для банківського сектору України в цілому. Його наявність свідчить про те, що банківська система України має низький рівень конкурентоспроможності.

Вітчизняний капітал неспроможний конкурувати з іноземним. Для того щоб підвищилася якість надання послуг у конкурентному середовищі вітчизняні банки могли б вжити таких заходів:

- удосконалити законодавчу базу;
- здійснити нарощування власного капіталу;
- підвищити якість менеджменту;
- розширити спектр банківських послуг тощо.

Наступною проблемою розвитку банківської системи України є занадто низький рівень капіталізації, що призводить до витіснення національних банків іноземними. Власний капітал українських банків у 2009 році становив 126 200 млн грн, що складає 13,8 % до ВВП країни. Даний показник суттєво зріс порівняно з 2007 роком, коли він знаходився на рівні 4 % до ВВП держави [3, с. 113].

Вирішенням цієї проблеми може стати підвищення рівня капіталізації. Збільшуючи його, банки підвищують свою конкурентоспроможність як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках, і забезпечують фінансову стабільність економіки країни. Шляхи підвищення рівня капіталізації різноманітні. Наприклад, банки можуть зменшити обмеженість сфер прикладання капіталів. Також можна вирішити проблему шляхом рефінансування прибутку. До того ж, необхідно також провести вдосконалення відповідного податкового законодавства, для того, щоб розширити спектр діяльності банків. На додачу до зазначеного, банки повинні стимулювати приплив капіталів за рахунок активного залучення коштів акціонерів; банкам слід активніше працювати в напрямі залучення зовнішніх та внутрішніх запозичень; банкам необхідно також стимулювати залучення власного банківського прибутку для інвестицій у капітал [4, с. 12].

Невирішеною проблемою також залишається низький рівень якості послуг та їх висока вартість.

Розвиток економіки потребує все більшого розширення банківських можливостей. Банківська сфера є однією з провідних ланок фінансової системи, від стабільності якої залежить подальший розвиток економіки України, як вже було сказано, можливість виходу на міжнародні ринки та активної участі у глобалізаційних процесах. Банки України, згідно з дослідженням сучасного стану та розвитку банківської системи України, мають певні проблеми – неоднорідність банківського капіталу та наявність у ньому значної частки іноземного капіталу; низький рівень капіталізації. Ці проблеми вкрай негативно впливають на забезпечення безперервності перебігу відтворювальних процесів банківських установ і в той же час обмежує їх можливості щодо інвестування коштів в економіку країни й забезпечення тим самим безперервності відтворення на всіх його стадіях. Виконуючі певні заходи, такі, як: удосконалення законодавчої бази; розширення спектру банківських послуг; активна діяльність у напрямі залучення зовнішніх та внутрішніх запозичень тощо, можливо досягти виведення вітчизняних фінансово-кредитних установ на необхідний рівень та досягти їх стійкого стану.

Наук. керієн. Бережна Н. І.

Література: 1. Основні показники діяльності банків України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807. 2. Бюлетень НБУ: 2013 рік № 10 (247) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?jsessionid=141F40518-C4E2D2EA8ACB54B0BFB4E1D?cat_id=67693; http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=58127. 3. Грищенко Л. Л. Банківська система України: сучасний стан і напрямки розвитку / Л. Л. Грищенко, Є. Ю. Онопрієнко // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 10. – С. 111–116. 4. Довгань Ж. Капіталізація банківської системи України / Ж. Довгань // Вісник Національного банку України. – 2008. – № 1. – С. 10–15.